

Albert Camus

Ciuma

Traducere din limba franceză
de Eta Wexler și Marin Preda

POLIROM
2018

Scurtă vreme după predică, începură căldurile. Era la sfârșitul lunii iunie. A doua zi după ploile întârziate care marcaseră duminica predicii, vara izbucni deodată în înalțul cerului și pe deasupra caselor. Întâi se porni un vânt puternic și fierbinte care suflă o zi întreagă și care uscă zidurile. Soarele înțepeni pe cer. Valuri neîntrerupte de căldură și de lumină inundară orașul de dimineață până seara. În afara străzilor cu arcade și a apartamentelor, se părea că nicăieri în oraș nu exista un loc care să nu fie plasat sub cea mai orbitoare reverberație de lumină. Soarele îi urmărea pe concetățenii noștri prin toate colțurile străzilor și, dacă se opreau, atunci îi săgeta. Cum aceste prime valuri de căldură coincideau cu o creștere ascuțită în diagrama numărului de victime, care număra la aproape șapte sute pe săptămână, un fel de descurajare adâncă puse stăpânire pe oraș. Prin cartierele mărginașe, pe străzile netede și prin casele cu terase, animația scăzu și, în acest cartier unde oamenii trăiau întotdeauna în prag, toate ușile erau închise și obloanele trase, fără să poți ști dacă de ciumă sau de soare înțelegeau ei să se apere astfel. Din câteva case răzbăteau, cu toate astea, gemete. Înainte, când se întâmpla așa ceva, se vedeau adesea curioși care stăteau în stradă, să tragă cu urechea. Dar, după aceste

lungi alarme, părea că inima fiecăruia se împietrise și toți trăiau sau treceau pe lângă vaiete ca și când ele ar fi fost graiul firesc al oamenilor.

Încăierările la uși, în timpul cărora jandarmii fuseseră nevoiți să facă uz de arme, stârniseră o agitație surdă. Fuseseră desigur răniți, dar se vorbea de morți în oraș, unde totul se exagera sub efectul căldurii și al fricii. Era adevărat, în orice caz, că nemulțumirea nu înceta să crească și că autoritățile noastre se temuseră de tot ce putea fi mai rău și se gândiseră serios la măsurile ce aveau să fie luate în cazul în care această populație, ținută sub imperiul flagelului, s-ar fi ridicat la revoltă. Ziarele publicară decrete care reînnoiau interdicția de a ieși din oraș și amenințau contravenienții cu condamnări la închisoare. Patrula începură să parcurgă orașul. Adesea, pe străzile pustii și încinse, se vedeau înaintând, anunțate întâi de zgomotul copitelor pe caldarâm, gărzi călare care treceau printre rândurile de ferestre închise. Când dispărea patrula, o tăcere grea și neîncrezătoare recădea peste orașul amenințat. Din loc în loc răsunau împușcăturile echipelor speciale, însărcinate printr-un ordin recent să ucidă câinii și pisicile, care ar fi putut să transmită purici. Aceste detunături contribuiau la atmosfera de alarmă din oraș.

Stând în căldură și în tăcere, totul căpăta de altfel o importanță mai mare în inimile îngrozite ale concetățenilor noștri. Culorile cerului și mirosurile pământului care marchează trecerea anotimpurilor erau, pentru prima oară, sensibile tuturor. Toți înțelegeau cu spaimă că epidemia va fi ajutată de căldură și fiecare vedea în același timp că vara se instala. Țipătul lăstunilor, pe cerul de vară, devenea mai pițigăiat. Nu mai era pe măsura amurgurilor de iunie care, în orașul nostru, îndepărtează orizontul. Florile din piețe nu mai ajungeau boboci, se deschideau înainte și, după vânzarea de dimineață, petalele lor acopereau trotuarele prăfuite. Se vedea limpede că primăvara își sleise puterile,

că se risipise în miile de flori care se deschideau pretutindeni de jur împrejur și că acum avea să ațipească, să fie strivită încet sub dubla apăsare a ciumei și a căldurii. Pentru toți concetățenii noștri, acest cer de vară, aceste străzi care păleau sub culorile prafului și ale plictiselii aveau același înțeles amenințător ca și suta de morți cu care orașul se îngreuna în fiecare zi. Soarele neîncetat, aceste ceasuri cu gust de somn și de vacanță nu mai chemau ca altădată la desfătările apei și ale trupului. Răsunau, dimpotrivă, găunos, în orașul închis și tăcut. Pierduseră strălucirea de aramă a anotimpurilor fericite. Soarele ciumei stingea toate culorile și gonea orice bucurie.

Era una din marile schimbări aduse de boală. Toți concetățenii noștri primeau de obicei vara cu veselie zgomotoasă. Orașul se deschidea atunci spre mare și își revărsa tineretul pe plaje. În vara aceasta, dimpotrivă, marea atât de apropiată le era interzisă și trupul nu mai avea drept la bucuriile sale. Ce era de făcut în aceste condiții? Tot Tarrou este acela care dă imaginea cea mai fidelă a vieții noastre de atunci. El urmărea, bineînțeles, progresele ciumei în general, notând că o cotitură a epidemiei fusese consemnată la radio, când același radio nu mai anunța sute de decese pe săptămână, ci nouăzeci și doi, o sută șapte și o sută douăzeci de morți pe zi. „Ziarele și autoritățile se iau la întrecere cu ciurma, care e mai șiret. Își închipuie că obțin un avantaj asupra ei pentru că o sută treizeci este o cifră mai mică decât nouă sute zece.“ El evoca și aspectele sfâșietoare sau spectaculoase ale epidemiei, ca de pildă o femeie care, într-un cartier pustiu cu obloanele închise, deschisese pe neașteptate o fereastră, deasupra ei, și scosese două țipete puternice înainte de a trage iar obloanele peste umbra deasă din odaie. Dar nota, pe de altă parte, că pastilele de mentă dispăruseră din farmacia pentru că multă lume le sugera pentru a se feri de o eventuală contagiune.

El continua de asemenea să-și observe personajele favorite. Aflăm că bătrânelul cu pisicile trăia, și el, o tragedie. Într-o dimineață, într-adevăr, răsunară împușcături și, așa cum scria Tarrou, câteva scuișături de plumb uciseră majoritatea pisicilor și băgară groaza în celelalte, care părăsiră strada. În aceeași zi, bătrânelul ieși pe balcon la ora obișnuită, arătă oarecare uimire, se aplecă, cercetă colțurile străzii și se resemnă să aștepte. Mâna lui lovea încet gratiile balconului. Mai așteptă încă, fărămiță puțină hârtie, intră în casă, ieși din nou, apoi după câțiva timp dispăru deodată închizând furios în urma lui ușa cu geam. În zilele următoare se reînnoi aceeași scenă, dar pe obrazul bătrânelului se puteau citi o tristețe și o nedumerire din ce în ce mai evidente. După ce trecu o săptămână, Tarrou așteptă zadarnic apariția zilnică și ferestrele rămaseră cu încăpățănare închise peste o suferință lesne de înțeles. „Pe vreme de ciumă, scuipatul pisicilor este interzis“, aceasta era concluzia carnetelor.

Pe de altă parte, când Tarrou se întorcea seara, era întotdeauna sigur că o să întâlnească figura întunecată a paznicului de noapte care se plimba de la un capăt la altul al holului. Acest paznic nu înceta să amintească oricui că el prevăzuse nenorocirea care se întâmpla. Lui Tarrou, care recunoștea că-i auzise prezicerea, dar care îi reamintea ideea lui despre cutremur, bătrânul paznic îi răspundea: „Ah, dacă ar veni un cutremur! Ne-ar zgâlțâi bine pe toți și gata socoteala. Numeri morții, viii și s-a terminat povestea. Dar porcăria asta de boală! Chiar și cei care n-o au o poartă în inimă“.

Directorul nu era mai puțin copleșit. La început, călătorii, împiedicați să părăsească orașul, fuseseră reținuți la hotel prin închiderea cetății. Dar epidemia prelungindu-se puțin câte puțin, mulți preferară să locuiască la prieteni. Și aceleași cauze care umpluseră toate odăile hotelului le țineau de atunci încolo goale, din moment ce nu mai

soseau noi călători în orașul nostru. Tarrou rămânea unul din puținii locatari și directorul nu pierdea nici o ocazie de a-l face să remarce că, de n-ar fi fost dorința de a fi agreabil ultimilor săi clienți, de mult și-ar fi închis hotelul. Îi cerea adesea lui Tarrou să evalueze durata probabilă a epidemiei. „Se zice, răspundea Tarrou, că frigul nu prieste genului ăstuia de boli.“ Directorul intră în panică: „Dar aici nu este niciodată cu adevărat frig, domnule! În orice caz, asta ar însemna mai multe luni!“. Directorul era sigur de altfel că străinii vor ocoli acest oraș multă vreme încă. Această ciumă era ruina turismului.

La restaurant, după o scurtă lipsă, fu văzut reapărând domnul Othon, omul-bufniță, dar însoțit numai de cei doi căței savanți. Se află că soția își îngrijise și înmormântase mama, și își continua acum carantina.

— Asta nu-mi place, îi spuse directorul lui Tarrou. Cu sau fără carantină, doamna este suspectă, și prin urmare și ei.

Tarrou îi atrăgea atenția că, din acest punct de vedere, toată lumea era suspectă. Dar celălalt era categoric și avea asupra problemei vederi foarte nete.

— Nu, domnule, nici dumneavoastră și nici eu nu suntem! Ei sunt suspecti.

Dar atât de puțin lucru nu-l deranja pe domnul Othon și, de astă dată, ciuma se ostenea degeaba. El intra în același fel în restaurant, se așeza înaintea copiilor și le vorbea mai departe cu distincție și ostilitate. Numai băiețușul își schimbase înfățișarea. Îmbrăcat ca și sora lui în negru, puțin mai înghesuit în sine, părea mica umbră a tatălui său. Paznicul de noapte, căruia nu-i plăcea de domnul Othon, îi spuse lui Tarrou:

— A! ăsta o să crape așa îmbrăcat cum îl vezi. N-o să mai fie nevoie să-i facă toaleta. O să se ducă de-a dreptul.

Era redată de asemeni și predica lui Paneloux, dar cu următorul comentariu: „Înțeleg această simpatică înflăcărare.

La începutul și la sfârșitul unui flagel s-a făcut întotdeauna puțină retorică. Când izbucnește, obiceiul încă nu este pierdut și, când se termină, de fapt se reia. Clipa nenorocirii este aceea în care te obișnuiești cu adevărul, adică cu tăcerea. Să așteptăm“.

Tarrou nota, în sfârșit, că avusese o lungă conversație cu doctorul Rieux, despre care amintea doar că se terminase bine; semnala cu această ocazie culoarea cafeniu-deschis a ochilor doamnei Rieux, mama, afirma în mod ciudat în legătură cu ea că o privire în care se citea atâta bunătate va fi întotdeauna mai puternică decât ciurma, și consacra, în sfârșit, pasaje destul de lungi bătrânului astmatic pe care îl îngrijea Rieux.

Se dusesese să-l vadă împreună cu doctorul, după conversația de atunci. Bătrânul îl primise pe Tarrou rânjind și frecându-și mâinile. Era în pat, sprijinit de pernă, având alături cele două oale cu năut: „Ah! încă unul, spuse el văzându-l pe Tarrou. Lumea e cu fundul în sus, mai mulți medici decât bolnavi. Merge repede, hai? Are dreptate părintele, o merităm“. A doua zi, Tarrou venise din nou, fără să se anunțe.

Dacă e să te iei după carnetele lui, bătrânul astmatic, de meserie negustor de articole de croitorie, considerase la cincizeci de ani că muncise destul. Se culcase și de-atunci nu se mai sculase. Astmul lui se împăca totuși cu statul în picioare. O mică rentă îl dusesese până la cei șaptezeci și cinci de ani pe care îi purta cu vioiciune. Nu putea suferi să vadă un ceas și într-adevăr nu era nici unul în toată casa lui. „Un ceas, spunea el, e scump și e ceva prostesc.“ Evalua timpul, și mai ales ora meselor, singura care îl interesa, prin cele două oale dintre care una, când se trezea, era plină de năut. O umplea pe cealaltă, bob cu bob, cu aceeași mișcare silitoare și regulată. Își găsea astfel reperele într-o zi măsurată cu oala. „La fiecare cincisprezece oale, spunea el, trebuie să mănânc. E foarte simplu.“

Seria de autor Albert Camus

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

„— Dumneata ai dreptate, Rambert, ai întru totul dreptate, și pentru nimic în lume n-aș vrea să te fac să te întorci de la ceea ce ai de gând și care mi se pare ceva drept și bun. Trebuie totuși să-ți spun următoarele: nu este vorba de eroism în toate astea. E vorba de cinste. Este o idee care poate să te facă să râzi, dar singurul mod de a lupta împotriva ciumei este cinstea.

— Ce este cinstea? zise Rambert, cu un aer deodată serios.

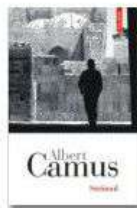
— Nu știu ce e în general. Dar în cazul meu știu că ea constă în a-mi face meseria.

— A! zise Rambert furios, eu nu știu care e meseria mea. Poate că într-adevăr greșesc alegând iubirea.

Rieux îl privi pătrunzător:

— Nu, zise el cu putere, nu greșești.“

Albert Camus

În Seria de autor Albert Camus
va apărea romanul
Străinul

ISBN 978-973-46-7169-4

www.polirom.ro

Carte publicată și în ediție digitală.